

Ärendenummer / Referens
S2021/07875

Vår referens
Emilia Wikström Melin

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

E-post
emilia.wikstrom-melin@seko.se

Telefon
072-553 17 41

Sekos yttrande gällande remissen av promemorian ”Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsförordningarna”

Seko, Service- och kommunikationsfacket ser ett antal risker kopplat till ett eventuellt införande av vaccinationsbevis i långväga kollektivtrafik enligt promemoria S2021/07875. Om förslaget blir verklighet kommer det få stor konsekvens för våra medlemmar i deras dagliga arbete ombord på tågen. Därför väljer Seko att svara på remissen trots att vi inte är en utpekad remissinstans.

Om ett krav på vaccinationsbevis för resenärer på långväga kollektivtrafik införs behöver ett antal konsekvenserna beaktas. För det första är frågan om vaccinationsbevis kontroversiell och känslomässigt laddad i delar av vårt samhälle. Mot bakgrund av detta ser vi en omedelbar risk att våra medlemmar kommer att bli direkt och hårt utsatta för konfrontation med de individer och grupperingar hos vilka det råder mycket starka uppfattningar om frågor som både rör vaccineringar och de olika begränsningar i samhället som krav på vaccinationsbevis utgör. Detta helt oaktat de samhälleliga, medicinska och vetenskapliga argumenten för vaccinationer.

Oaktat den för oss naturligtvis helt självklara samhällsnyttan när fler i samhället vaccinera sig för att undvika en ohållbar situation i världen och en ökad smittspridning, vilket vi också till fullo håller med om, så behöver man även förhålla sig till våra medlemmars vardag. Redan idag är de en utsatt grupp för hot, våld och kränkningar genom sitt arbete med att resenärer i spårtrafiken. Detta kan, som exempel, bland annat röra sig om konflikter vid rent allmän ordningshållning ombord på tåg eller om konflikter kopplat till en ökande ovilja bland grupper i samhället att göra rätt för sig vid resa med kollektiva transportmedel i Sverige.

Seko genomförde en stor undersökning av hot och våld i arbetsmiljön inom spårtrafikbranschen under 2019.¹ I undersökningen framkom det att hot, våld och trakasserier är vardag bland den personal som ska visera biljetter och ge bra service till resenärerna ombord. På frågan ”Förekommer det våld på din arbetsplats” svarar nästan en av fem av de ombordanställda att det förekommer dagligen, nästan dagligen eller någon gång i veckan. Men trots att frågan om hot och våld har lyfts med stor kraft från Seko har situationen i samhället inte förändrats nämnvärt. Betalningsvilja och attityder mot personalen i kollektivtrafiken har snarare försämrats under pandemin vilket många tåg- och bussbolag i den svenska kollektivtrafiken redan kan vittna om.

¹ https://www.seko.se/siteassets/pdf-seko.se/rapporterundersokningar/med_halsan_som_insats_191206_webb.pdf?ts=8d77c827a8fo300

Att med dessa grundförutsättningar dessutom lägga på våra medlemmar som dagligen kontrollerar biljetter att genomföra verifiering av giltiga vaccinationsbevis på tågsträckor som sträcker sig längre än 150 km, vilket kommer att omfatta många tåg där våra medlemmar arbetar, innebär en i grunden helt ohållbar situation ur arbetsmiljösynpunkt. Detta inte minst kopplat till risken för ytterligare ökat antal konfrontationer, hot och våld. Ett införande av krav på vaccinationsbevis kommer mest troligt att leda till en kraftigt försämrad daglig arbetsmiljö för våra medlemmar.

Utöver problematiken kring hot och våld behöver man beakta att situationerna enligt texten i förslaget blir svårhanterbara. Det gäller inte minst på de tåg där biljettkontroll inte sker vid påstigning, eftersom resenärer som saknar giltigt vaccinationsbevis naturligtvis redan kommer att befinna sig ombord på tåget. Vi refererar då till texten i 8 kap 6 §, andra stycket, där det framgår att verifiering av vaccinationsbevis senast ska ske i samband med biljettkontroll. Biljettvisering är oftast möjlig först när ett tåg lämnat stationen utifrån hur tågtrafiksystem är utformade i Sverige. Man behöver beakta att tågstationer generellt i Sverige är helt öppna miljöer där vem som helst kan komma in på en plattform och kliva på ett tåg utan varken giltig färdhandling eller, som kravställs i detta förslag, verifierbart vaccinationsbevis. Mot bakgrund av detta så kommer det sannolikt i den allra största majoriteten av fall att inträffa, oavsett om det handlar om resenärens okunskap om gällande regler eller är ett medvetet val, att resenärer påträffas utan giltigt vaccinationsbevis först när de har klivit ombord på ett tåg. Konsekvensen blir ytterligare utmaningar i att hantera varje uppkommen situation då resenären dessutom redan befinner sig i ett utrymme där hen inte ska tillåtas vara enligt förslaget.

Förslag om att som ett alternativ kunna reducera antalet bokningsbara sittplatser på långväga tåg, eller på andra sätt minska risken för trängsel ombord på tåg, orsakar i detta sammanhang betydligt färre arbetsmiljörelaterade problem. Dock innebär en sådan lösning naturligtvis att framför allt kommersiell tågtrafik, som lever på sina biljettintäkter, kommer att drabbas av kraftigt vikande lönsamhet. I förlängningen kan detta innebära att många av våra medlemmar kan riskera arbetslöshet eller permittering ifall inte tillräcklig ekonomisk kompensation utgår till den spårbundna kollektivtrafik som berörs av eventuella begränsningar av antal resenärer.

Det ligger naturligtvis därför i vårt intresse, inte minst för våra medlemmars skull, men även i hela samhällets intresse att kollektivtrafik, även sådan som bedrivs på kommersiell grund, kan upprätthållas också vid ett förlängt förlopp av pandemin. Det behöver naturligtvis göras på ett sådant sätt att smittskyddsåtgärder för att motverka trängsel i kollektivtrafiken inte ytterligare, genom indragen eller nedlagd kommersiell tågtrafik, försvårar allmänna kommunikationer, minskar nödvändig rörlighet i samhället samt underlättar möjligheten att fortsatt bedriva kollektivtrafik utan risker för trängsel. Den dag som pandemin är över behöver Sverige fortsatt kunna ha en sund och bärkraftig kollektivtrafik.

Vänliga hälsningar

Seko, Service- och kommunikationsfacket

Gabriella Lavecchia
Förbundsordförande

Emilia Wikström Melin
Utredare